

INGIBJÖRG ELSA GUÐMUNSDÓTTIR

FRÆÐSLUMIÐSTÖÐ ATVINNULÍFSINS
Á SJÖTTA STARFSÁRI

Á síðastliðnu ári bar hæst úttekt menntamálaráðuneytis á starfsemi Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins. Úttektin var byggð á sjálfsmatsskýrslu sem unnin hafði verið mánuðina áður en úttektin hófst. Loks var unnin framkvæmdaráætlun og starfsmannahandbók á grundvelli niðurstaðna í upphafi þessa árs. Úttektin var á heildina mjög jákvæð.

Stöðugur vöxtur er í starfsemi fræðsluaðila sem eru í samstarfi við FA. Árið 2008 er þriðja árið þar sem greitt er framlag til vottaðra námsleiða og námsráðgjafar hjá símenntunarmiðstöðvum og annað árið sem greitt er framlag til fræðslumiðstöðva iðngreina vegna ráðgjafar og raunfærnimats.

Árangursviðmið í námsráðgjöfinni voru endurskoðuð á árinu og þeim breytt þannig að þau endurspeglu betur framkvæmdina og eru auðveldari viðfangs fyrir fræðsluaðilana. Mikið starf hefur verið lagt í að þróa námsferilsskrá eða námsmannabókhalda sem fræðsluaðilar nota til að halda utan um feril námsmanna í námi. Mögulegt verður að senda upplýsingarnar rafrænt inn í gagnagrunn menntamálaráðuneytisins sem mun halda utan um allt nám. Áfram verður unnið í málinu á næstu mánuðum og jafnframt unnið að því að kerfið geti haldið utan um raunfærnimat og námsráðgjöf.

FA skilaði af sér verkefnum í íslensku fyrir erlenda starfsmenn um áramótin síðustu. Um var að ræða námskrá samkvæmt sérstökum samningi við menntamálaráðuneytið og tillögum að námsefni og stoðkerfi, ásamt mælistiku fyrir námsefni. Nú á haustmánuðum var gerður samningur við FA um ný verkefni á þessu sviði, m.a. framhaldsnámskrá, námsefnisgerð, vinnu við að koma upp vefsvæði fyrir námsefni og námskeið fyrir kennara.

Undirritaður hefur verið viðaukasamningur um 100 milljón króna fjárframlag til viðbótar við önnur framlög FA og símenntunarmiðstöðva. Þessu fé verður varið í framlög til vottaðra námsleiða, raunfærnimats, námsefnisgerðar og uppbyggingu vefs, gæðamál og stoðþjónustu.

Ingibjörg Elsa Guðmundsdóttir

Þetta starfsár er það sjötta í röðinni en Fræðslumiðstöð atvinnulífsins (FA) var stofnuð af ASÍ og SA í árslok 2002 og hóf starfsemi á miðju ári 2003. Starfsemin byggist á þjónustusamningi sem ASÍ og SA gera við menntamálaráðuneytið. Fyrsti þjónustusamningurinn var undirritaður í apríl árið 2003, hann var endurnýjaður í ársbyrjun 2006 og viðauki var gerður við samninginn í ársbyrjun 2007 þar sem FA var falið að móta reglur og deila út fé til fræðslumiðstöðva iðngreina vegna

námsráðgjafar á vinnustað og raunfærnimats. Í febrúar 2008 gaf ríkisstjórnin út yfirlýsingu í tengslum við kjarasamninga ASÍ og SA um aukningu framlags til símenntunar og fullorðinsfræðslu sem nýtist fólki á vinnumarkaði. Samningur hefur verið undirritaður um viðbótarframlag að upphæð 100 milljónir sem skiptist á vottaðar námsleiðir, raunfærnimat, náms-

efnisgerð og uppbyggingu vefs, gæðamál og stoðþjónustu. Fram undan er endurnýjun þjónustusamnings FA en þá munu bæstast við vegna þessarar yfirlýsingar 200 milljónir á næsta ári og 300 milljónir árið 2010.

Allir samningarnir eiga það sammerkt að markhópur starfseminnar er fyrst og fremst fólk á vinnumarkaði sem ekki hefur lokið framhaldsskóla, innflytjendur og aðrir samþærilegir hópar. FA er ekki ætlað að sinna markhópi sínum beint heldur í gegnum samstarfsaðila sína sem eru fræðslu- og símenntunarmiðstöðvar og Mímir-símenntun.

ÚTTEKT Á STARFSEMI FA

Á síðastliðnu ári var framkvæmd úttekt á starfsemi FA. Það var menntamálaráðuneytið sem hafði umsjón með úttektinni og fékk Par-X viðskiptaráðgjöf IBM til verksins. Par-X byggði skýrslu sína m.a. á grundvelli sjálfsmatsskýrslu FA sem skilaði hafði verið til ráðuneytisins 15. september 2007. Úttektin fór fram á tímabilinu september til desember 2007. Fram kemur í skýrslunni að FA hafi unnið mjög gott starf og almennt sé

mikil ánægja með verkefni hjá samstarfsaðilum FA en einnig eru þar gerðar tillögur um ýmis fleiri verkefni sem FA hefur góðar faglegar forsendur til að vinna og til framfara horfa og bent á ýmsar breytingar sem mætti gera á innri starfsemi, sérstaklega ef verkefnum fjölga og verkefnasvið vikkar.

Á grundvelli tillagnanna í úttektarskýrslunni hefur stjórn og starfsfólk FA rætt hugmyndir og leiðir til að framkvæma þær og unnið sérstaka framkvæmdaáætlun sem er ætlað að taka á þeim meginþáttum sem fram koma í skýrslunni. Ýmislegt er þegar búið að framkvæma eða komið á veg síðan úttektin var gerð en annað þarf lengri tíma og er háð stefnu-mörkun stjórnar og ráðuneytis og jafnvel einnig háð vilja og ákvörðunum annarra aðila, s.s. ASÍ, SA, HÍ, Hagstofunnar og ýmissa fræðsluaðila á vinnumarkaði. Í framhaldi af úttektinni var starfsmannahandbók FA yfirfarin.

Hér á eftir verður gerð grein fyrir starfsemi FA á sl. ári.

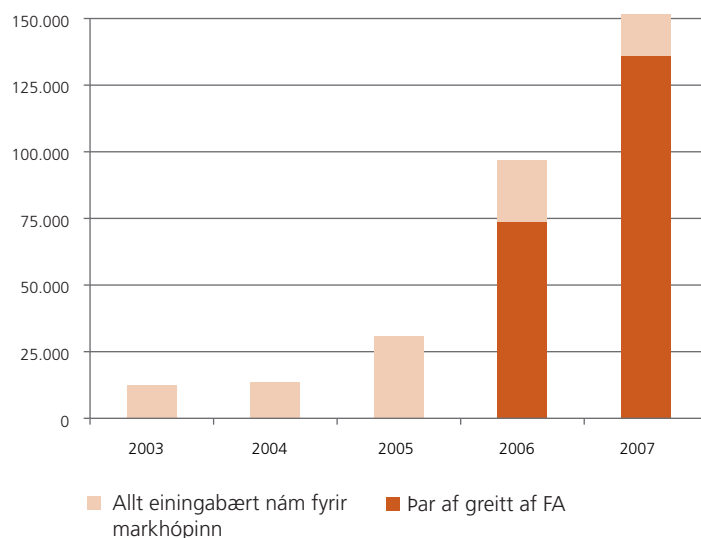
- Í fyrsta lagi verður gerð grein fyrir þeim verkefnum sem veitt er fé til hjá fræðslu- og símenntunarmiðstöðvum gegnum FA.
- Í öðru lagi verður gerð grein fyrir verkefnum sem FA annast á grundvelli þjónustusamninga.
- Í þriðja lagi verður greint frá nokkrum stórum verkefnum sem eru fjármögðuð með öðrum hætti.

1. FRAMLÖG TIL FRÆÐSLU- OG SÍMENNTUNARMIÐSTÖÐVA

Árið 2006 var FA í fyrsta skipti falið að sjá um greiðslur til fræðslu- og símenntunarmiðstöðva. FA hefur því annast greiðslurnar á þriðja ár. Framlagið til miðstöðvanna greinist í þrjá hluta og verður gerð grein fyrir þeim hverjum fyrir sig.

1. Framlag til vottaðs náms hjá fræðslu- og símenntunarmiðstöðvum og Mími-símenntun.
2. Framlag til símenntunarmiðstöðvanna níu og Mímis-símenntunar vegna náms- og starfsráðgjafar á vinnustöðum.
3. Framlag til námsráðgjafar og raunfærnimats hjá fræðslumiðstöðvum iðngreina sem eru tvær talsins.

Mynd 1. Nemendastundir – allt vottað nám fyrir markhópinn

1.1. Framlag til vottaðra námsleiða

Árið 2007 voru greiddar um 117 milljónir króna til vottaðra námsleiða, sambærileg upphæð fyrir 2008 er um 143 milljónir króna. Alls sóttu 1.375 nemendur nám í 136.038 nemendastundir árið 2007. Áætlaður fjöldi eininga er 9.821. Einingaverðið á vorönn er því tæplega 12 þúsund krónur.

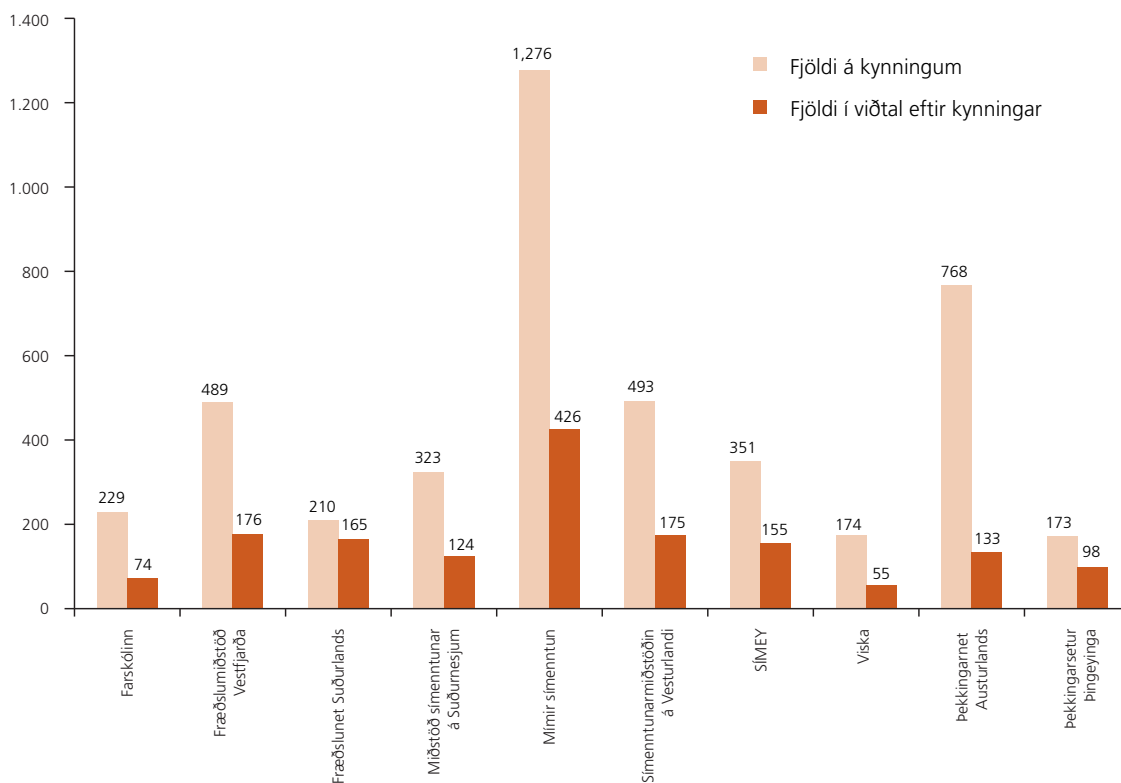
Um 52% nemendastunda fóru fram á höfuðborgarsvæðinu, (70.766) en 48% á landsbyggðinni (65.272). Þátttaka símenntunarmiðstöðvanna á landsbyggðinni í þessari framkvæmd vex hratt en árið áður var sambærilegt hlutfall 73% á höfuðborgarsvæðinu og 28% á landsbyggðinni.

Aukning í vottuðu námi í nemendastundum er 84% milli árana 2006 og 2007 (sjá töflu 1). Sambærilegar tölur fyrir árið 2008 liggja ekki fyrir.

Tafla 1. Upplýsingar um vottaðar námsleiðir 2006 og 2007

	Fjöldi nám-skeiða	Fjöldi þátt-takenda	Fjöldi nemenda-stunda	Fjöldi lokinna eininga	Fjármagn í krónum
2006	40	669	73.814	5.204	55.664.000
2007	100	1.375	136.038	9.821	117.698.367
Samtals	140	2.044	209.852	15.025	173.362.367

Mynd 2. Kynningar og viðtöl hjá náms- og starfsráðgjöfum árið 2007

Nokkuð er um að vottað nám sé greitt af öðrum en FA og gefur mynd 1 yfirsýn yfir þróun vottaðs náms. Samtímis sýnir hún hina miklu aukningu sem átt hefur sér stað í vottuðum námsleiðum milli ára síðan FA hóf starfsemi sína.

1.2. Framlag til náms- og starfsráðgjafar hjá símenntunarmiðstöðvum

Árið 2008 er þriðja árið sem fjármagni er veitt í náms- og starfsráðgjöf hjá símenntunarmiðstöðvunum og Mími-símenntun. Samkvæmt samningi við menntamálaráðuneytið var ákveðið að verja 46,3 milljónum til náms- og starfsráðgjafar fyrir markhópin á árinu 2007. Árið 2008 er þessi upphæð rúmar 48 milljónir. Allir til þess bærir aðilar gerðu við-aukasamninga um fjárframlag til ráðgjafarinnar.

Á árinu 2007 voru haldnir 499 kynningarfundir í 437 fyrirtækjum. Fundina sóttu 4.486 einstaklingar og kom 1.581 í viðtal hjá náms- og starfsráðgjafa í framhaldi af kynningarfundum (sjá mynd 2).

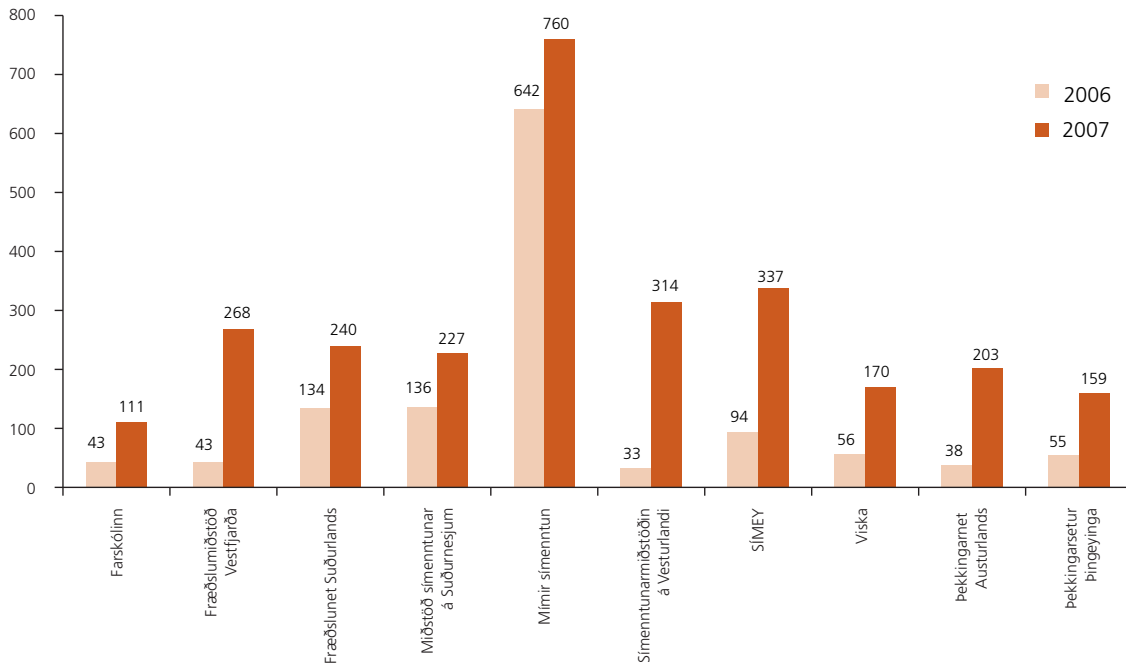
Nokkuð víst má telja að ráðgjöfin eigi hlutdeild í þeirri miklu aukningu sem er á þátttöku í námi á vegum samstarfsaðilanna, bæði vottuðu og óvottuðu. Að mati allra hlutaðeigandi er hún mjög gagnleg.

Samanburður milli árana 2006 og 2007 sýnir mikla aukningu í þessari þjónustu við markhóp FA. Allir samstarfsaðilar FA hafa aukið fjölda viðtala milli árana (sjá mynd 3).

Árangursmarkmið voru endurskoðuð á árinu 2007. Fljótlega varð ljóst að þau höfðu verið of metnaðarfull í upphafi starfseminnar árið 2006 og var heimiluð 40% lækkan þeirra bæði vegna ársins 2006 og aftur vegna ársins 2007.

Í nýju árangursmarkmiðunum er miðað við að 50% af greiðslu til símenntunarmiðstöðvar sé fast framlag til starfseminnar. Þetta framlag á að ná yfir m.a. stjórnun, utanumhald, aðstöðu og tæki, skýrslugerð, gæðavinnu og fræðslufundi ásamt kynningar- og markaðsmálum. Kynningarfundir flokkast undir þennan lið og skal telja einstaklinga sem sækja kynningarfundir.

Mynd 3. Fjöldi einstaklingsviðtala hjá náms- og starfsráðgjöfum árin 2006 og 2007

Hinn helmingur framlagsins er til einstaklingsviðtala og hópráðgjafar. Gjöld fyrir viðtöl skiptast í tvo flokka, þ.e. herra er greitt fyrir viðtöl á Vestfirðum og Austurlandi vegna fjarlægðar og erfiðra skilyrða. Miðstöðvar í öðrum landshlutum falla í lægri flokk og fá allar sömu greiðslu fyrir hvert viðtal. Miðað er við að miðstöð skili af sér lágmarksfjölda viðtala. Fari miðstöð niður fyrir lágmark ber henni að endurgreiða þann fjölda viðtala sem á vantar samkvæmt gjaldi fyrir viðtal á fyrir viðkomandi svæði. Ekki er greitt sérstaklega fyrir viðtöl umfram lágmark. Óskað verður eftir tíðari skilum á skýrslum um framvindu starfsins. Séu árangursmarkmið ekki uppfyllt með reglulegum hætti hjá miðstöð er heimilt að stöðva greiðslur til miðstöðvarinnar.

Á árinu 2008 hefur verið lögð sérstök áhersla á að búa til gæðaskilgreiningar í starfinu. Meðal annars er lagt er upp með að gera greinarmun á hvatningarviðtölum og náms- og starfsráðgjöf. Opnaður hefur verið möguleiki á því að fleiri sinni hvatningarviðtölum en menntaðir náms- og starfsráðgjafar. Þar sem einkum er um námshvatningu og ráðleggingar um færnipuppbyggingu að ræða geta fagaðilar eða sérfræðingar á tilteknum sviðum einnig komið að ráðgjöf og jafnframt vísað fólki áfram til náms- og starfsráðgjafa.

1.3. Framlag til náms- og starfsráðgjafar og raunfærnimats hjá fræðslumiðstöðvum iðngreina

Í upphafi árs 2007 gerðu ASÍ og SA viðaukasamning við menntamálaráðuneytið. Í samningnum er FA falið að skilgreina nýtingu fjár sem ætlað er að gera fræðslumiðstöðvum í löggiltum iðngreinum kleift að bjóða upp á þjónustu náms- og starfsráðgjafa. Einnig að FA þrói í samstarfi við þessa aðila aðferðir við raunfærnimat sem eru til þess fallnar að nýtast einstaklingum sem hafa hafið iðnnám en ekki lokið sveinsprófi. Til þessa starfs var veitt 30 milljónum á árinu. Í upphafi var miðað við að 80% færu til náms- og starfsráðgjafar en 20% til raunfærnimats. Fljótlega kom í ljós að raunfærnimatið gekk mjög vel og var flutt fjármagn á milli liða hjá báðum miðstöðvum. Íðan nýtti 10.250.000 í ráðgjöfina og 11.050.000 í raunfærnimatið. Fræðsluskrifstofa rafiðnaðarins nýtti tæplega 6 milljónir í ráðgjöfina og rétt rúmlega 2,7 milljónir í raunfærnimatið. Fjármagnið í þetta verkefni vegna ársins 2008 er 31 milljón króna.

Tafla 2. Niðurstöður raunfærnimats 2007

Fræðsluaðili	Fjöldi einstaklinga	Fjöldi viðtala	Fjöldi eininga í mati	Fjöldi staðinna eininga	Árangursviðmið einingar	Fjármagn í krónum
Fræðsluskrifstofa rafiðnaðarins	33	298	682	419	419	2.723.500
lðan	73	381	3.542	2.050	1.700	11.050.000
– fræðslusetur						
Samtals	106	679	4.224	2.469	2.119	13.773.500

Tafla 3. Niðurstöður raunfærnimats 2007 – skipting eftir starfsgreinum

Starfsgrein	Fjöldi einstaklinga	Fjöldi viðtala	Fjöldi eininga í mati	Fjöldi staðinna eininga	Meðatal staðinna eininga pr. einstakling
Bilgreinar	22	110	1.072	667	30
Hárgreiðsla	2	6	28	0	0
Húsasmiði	29	192	1.213	893	31
Matreiðsla – námssamningur	5	28	630	190	38
Málaraiðn	15	45	599	300	20
Rafvirkjun	33	298	682	419	13
Samtals	106	679	4.224	2.469	23

Raunfærnimat

Fjöldi einstaklinga, sem tók þátt í raunfærnimati, var 106, 73 hjá lðunni og 33 hjá Fræðsluskrifstofu rafiðnaðarins. Staðnar einingar voru 2.050 hjá lðunni og 419 hjá Fræðsluskrifstofu rafiðnaðarins, samtals 2.469 einingar (sjá töflu 2).

Árangursmarkmið gerðu ráð fyrir að staðnar einingar yrðu 2.119. Árangursmarkmið stóðust hjá Fræðsluskrifstofu rafiðnaðarins og lðan fór 17% fram úr árangursmarkmiðunum og lækkar það verð á staðna einingu. Meðalverð á staðna einingu er því 5.579 krónur.

Skipting á starfsgreinar er sýnd í töflu 3. Þar kemur einnig fram að meðaltal staðinna eininga á mann eru 23 en eru eftir greinum frá 13 einingum í rafvirkjun til 38 eininga í námsamningum vegna matreiðslu. Bæði bilgreinar og húsasmiði gefa af sér um 30 einingar á mann að meðaltali.

Ráðgjöf

Náms- og starfsráðgjöf hjá fræðslumiðstöðvum iðngreina snerist mjög mikið um raunfærnimat. Engu að síður tóku þær einnig á móti einstaklingum í viðtöl og fóru á vinnu-

Tafla 4. Náms- og starfsráðgjöf hjá fræðslumiðstöðvum iðngreina 2007

Fræðsluaðili	Raunfjöldi viðtala	Árangursmarkmið	Mismunur	Hlutfall umfram markmið
Fræðsluskrifstofa rafiðnaðarins	396	290	106	37
lðan	775	497	278	56
– fræðslusetur				
Samtals	1.171	787	384	49

staði. Heildarfjöldi einstaklingsviðtala var 1.171. lðan tók 775 viðtöl en Fræðsluskrifstofa rafiðnaðarins tók 396 viðtöl. Árangur beggja var að meðaltali 49% yfir árangursmarkmiðum (sjá töflu 4).

2. STARFSEMI FA SAMKVÆMT ÞJÓNUSTUSAMNINGUM

Viðtækt samstarf hefur tekist við flesta þá aðila sem starfa að fræðslumálum á vegum ASÍ og SA. Allir skilgreindir samstarfsaðilar hafa komið til samstarfs á þeim árum sem liðin eru frá stofnun FA, þ.e. allar símenntunarmiðstöðvarnar, Mímir-símenntun, fræðslumiðstöðvar iðngreina, fræðslusjóðirnir Landsmennt, Sveitamennt, Ríkismennt, Starfsafl og Fræðslusjóður verslunar- og skrifstofufólks. Mikil þátttaka hefur einnig verið frá baklandi ASÍ og SA í samstarfsverkefnum, ber þar einkum að nefna SGS, VR, SAF og SVP. Fleiri en skilgreindir samstarfsaðilar hafa leitað eftir samstarfi við FA og hefur ráðið úrslitum um slíkt samstarf hvort verkefni hafi samlegðaráhrif við þau þróunarverkefni sem FA vinnur að.

Húsfélag

Sem lið í þjónustu við fræðslustofnanir á vegum ASÍ og SA hefur FA boðið upp á húsnæðissamstarf. Mímir-símenntun og Landsmennt, starfsmenntun Samtaka atvinnulífsins og verkafólks á landsbyggðinni hafa leigt húsnæði af FA. Hjá Landsmennt eru jafnframt Ríkismennt og Sveitamennt. Háskólinn á Bifröst kom inn í húsnæðissamstarfið í september 2007. Starfsemin hefur nú verið tvö ár í Skeifunni 8, 2. hæð. Auk skrifstofuaðstöðu er í húsnæðinum FA aðstaða fyrir

fjarfundarbúnað, tvö fundarherbergi og ein kennslustofa. Mímir-símenntun hefur á sínum snærum átta kennslustofur. Símenntunarmiðstöðvarnar á landsbyggðinni hafa heimild til að nýta vinnu- og fundaraðstöðu hjá FA.

Húsnæðið í Skeifunni 8 er talsvert stærra en fræðslusamfélagið hefur þörf fyrir núna. Þetta gefur möguleika bæði á húsnæðissamstarfi við fleiri fræðsluaðila en ekki síður vaxtarmöguleika fyrir núverandi samstarfsaðila. Meðan húsnæðinu hefur ekki verið ráðstafað til samstarfsaðila er það leigt út til óskýldrar starfsemi. Jafnframt er reynt að ná samlegðaráhrifum í þjónustu samstarfsaðilanna.

Þjónustu- og samstarfssamningar við fræðsluaðila

Í gildi eru þjónustusamningar við allar símenntunarmiðstöðvarnar, Mími-símenntun og fræðslumiðstöðvar iðngreina. Enn fremur eru í gildi þjónustusamningar við fleiri aðila, svo og ýmsir verkefnasamningar um námsskrárgerð, gátlistagerð o.fl.

Nýjar námsleiðir

Á sl. ári voru gefnar út eftirtaldar námsskrár: Fagnámskeið fyrir starfsmenn í félags- og heilbrigðisþjónustu, 198 kennslustundir að lengd, ætlað þeim sem aðstoða, annast um og hlynna að sjúkum, fötludum og öldrudum á einkaheimilum eða stofnunum. Fagnámskeið starfsmanna leikskóla, 210 kennslustundir að lengd, ætlað þeim sem starfa á leikskólum og hafa hug á að sækja nám á leikskólalábrú framhaldsskóla. Færni í ferðaþjónustu I, 60 kennslustundir að lengd, ætlað starfsmönnum í ferðaþjónustu eða þeim sem stefna að starfi í greininni. Þjónustuliðar – grunnám, 60 kennslustundir að lengd, ætlað þeim sem starfa við ræstingar, hreingerningar, sóttgreinsun eða starfa í bítibúrum, borðstofum, kaffistofum, matsölum og þvottahúsum. Trúnaðarmannanámskeið I, 81 kennslustund, ætlað trúnaðarmönnum á vinnustöðum. Trúnaðarmannanámskeið II, 61 kennslustund, ætlað trúnaðarmönnum á vinnustöðum. Öryggisvarðanám, 300 kennslustunda nám ætlað þeim sem vinna hjá fyrirtækjum sem annast öryggisþjónustu í atvinnuskyni.

Á sl. ári voru gefnar út sjö námsskrár (sjá yfirlit í töflu). Námsskrárnar hafa allar verið metnar til eininga á framhalds-

Frá kennslufræðinámskeiði í Borgarnesi.

skólastigi. Það opnar möguleika fyrir þá sem ljúka námi samkvæmt þeim að stytta nám sitt í framhaldsskólum landsins, kjósi þeir að hefja nám. Ekki hefur enn gefist möguleiki á að kanna hversu margir hafa nýtt sér þann möguleika.

Á árinu var einnig unnið að eftirtöldum námsleiðum: Nám og þjálfun í almennum bóklegum greinum, 300 kennslustundir, ætlað starfsmönnum, sem hófu nám í iðngrein en luku ekki almennum bóklegum áföngum sem krafist er fyrir lokapróf og öðrum þeim sem vilja spreyta sig á námsgreinum framhaldsskólans. Nám á umhverfis- og framkvæmdasviði sveitarfélaga, 200 kennslustundir, ætlað þeim sem starfa á umhverfis- og framkvæmdasviði sveitarfélaga. Færni í ferðaþjónustu II fyrir starfsmenn í ferðaþjónustu í samstarfi við SGS og SAF. Um er að ræða 100 kennslustunda nám ætlað starfsmönnum í affreyningu, á bílaleigum, hópferðabílum og í hótél- og veitingagreinum.

Gæði náms

Í lok árs 2007 gerði FA könnun meðal samstarfsaðila á notkun gæðaviðmiðanna sem unnin voru í samstarfi FA og samstarfsaðilanna. Svör fengust frá sex af tíu samstarfsaðilum. Allir þeir sem svöruðu sögðust notast að einhverju leyti við viðmiðin til að auka gæði starfsemi sinnar.

FA tók sl. haust við verkefninu RECALL af Mennt. Um er að ræða evrópskt samstarfsverkefni með þátttakendum frá

átta löndum. Þrjú fundir hafa verið haldnir í verkefninu eftir að FA tók við því, dagana 20.–23. febrúar í Bretlandi, dagana 8.–10. maí í Slóveníu og dagana 6.–8. október í Osló. Í RECALL er unnið að því að búa til kerfi til að votta gæði fræðsluaðila. Mikil vinna hefur átt sér stað í þessu verkefni á árinu. Þegar verkefninu lýkur í ársbyrjun 2009 munu niðurstöður þess og afurðir verða kynntar fyrir hagsmunaaðilum.

Þróun mats á raunfærni

Raunfærnimat til styttingar á námi í framhaldsskóla hefur verið forgangsverkefni hjá FA vegna þess hversu margir á vinnumarkaði hafa ekki lokið námi á framhaldsskólastigi. Samstarfshópur á vegum menntamálaráðuneytisins hefur unnið stefnumarkandi vinnu á árinu vegna tillagna sem FA skilaði til ráðuneytisins vorið 2007. Lagt var til að tvær leiðir verði þróaðar, annars vegar raunfærnimat í framhaldsskólum og hins vegar raunfærnimat hjá fullorðinsfræðsluaðilum. Báðar leiðirnar þurfa að byggja á sömu grundvallarlögmálum og sömu gæðaviðmiðum. Mikilvægt er að vera í takt við þróun málaflokksins í Evrópu. Samstarfshópurinn er skipaður eftirtöldum fulltrúum: Ólafi Grétari Kristjánssyni, Þóri Ólafssyni og Sigurjóni Mýrdal fyrir hönd menntamálaráðuneytisins og Fjólu Maríu Lárusdóttur og Heimi Guðjónssyni fyrir hönd FA. Nefndin hélt fimm fundi á sl. ári.

FA hefur sinnt ráðgefandi hlutverki varðandi aðferðafræði og komið að undirbúningi og þjálfun matsaðila fyrir raunfærnimatsverkefni fyrir húsasmíði, rafíðnaðarmenn, málara, kjötiðnaðarmenn, þjóna og hársnyrtifólk, félagsliða og bankamenn. Í þjálfun matsaðila tóku þátt 55 manns í 203 nemendastundir.

Á vormánuðum 2008 gerði FA samning við menntamálaráðuneytið um verkefnavinnu vegna þróunar raunfærnimats. Í samningnum er FA falið að útbúa námskeið fyrir fræðsluaðila sem hefur að markmiði að gera þá færa um að meta raunfærni fullorðinna; að gera náms- og kennslufni til nota á ofangreindu námskeiði og að standa fyrir fjórum námskeiðum, sbr. ofangreint, eða eftir því sem þörf er talin vera á að höfðu samráði við menntamálaráðuneyti. Vinnu við mótnun námskeiðs og námsefnisgerð er lokið. Fram undan er að halda námskeið.

Námsferilsskrár

Markmið uppbyggingar námsferilsskráa er að finna auðvelda leið til að halda utan um námsferil einstaklinga í formlegu og óformlegu námi, samhliða því að halda utan um raunfærnimat einstaklinga, jafngildingu mats miðað við formlegt nám, staðfesta færni á vinnumarkaði og hugsanlega einnig aðra færni sem ekki hefur verið metin né staðfest. Æskilegt er að náms- og starfsráðgjafar geti einnig notað grunninn til að halda utan um starf sitt með ráðþegum. Haustið 2007 skiluðu Betri lausnir ehf. af sér þarfagreiningu sem gerð var hjá samstarfsaðilum FA. Markmiðið var að geta gert gagnagrunn sem kemur til móts við sem flestar óskir þeirra. Gerð var verðkönnun vegna hönnunar gagnagrunnsins í upphafi árs 2008 og niðurstaðan var að gera samning við Stúdíu um þróun gagnagrunnsins. Á haustmánuðum 2008 hefur verið unnið að hönnun og prófun gagnagrunnsins hjá samstarfsaðilum FA. Gagnagrunnurinn verður þróaður áfram á næstu mánuðum.

Erlend samstarfsverkefni:

CREAC – Leonardo-verkefni 2006–2008

Styrkur fékkst til tilraunaverkefnis sem ber nafnið CREAC frá Leonardo-menntaáætlun Evrópusambandsins. Verkefnið fjallar um raunfærnimat í verslunargeiranum með áherslu á stjórnendur og sölufólk. Það er verslunarráð Oviedo á Spáni sem stýrir verkefninu en samstarfsaðilar ásamt FA eru Entente í Bretlandi, viðskiptaráð í Lyon í Frakklandi, vinnuálanefnd í Söderlandlandsléni í Svíþjóð, samtök iðnfyrirtækja í Frakklandi ásamt samtökum spænskra viðskiptaráða.

Á árinu 2007 voru haldnir tveir fundir í verkefninu. Fundað var í Birmingham á Englandi 30. maí til 2. júní og var tilgangur fundarins m.a. að kynna þvi kerfi sem Bretar hafa byggt upp. Þriðji fundur verkefnahópsins var haldinn í Reykjavík 25.–26. október 2007. Þar var farið yfir framgang verkefnisins fram að því og farið yfir fyrirbyggjandi drög að handbókum. Fulltrúi Íslands á fundunum var Björn Garðarsson, starfsmaður Fagráðs verslunar- og þjónustugreina en hann hefur haldið utan um verkefnið af hálfu Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins. Björn lýsir starfinu ítarlega í grein annars staðar í ritinu.

Leonardo-tilraunaverkefni: OBSERVAL

Fræðslumiðstöð atvinnulífsins gerðist meðlimur að hópi sem vinnur að uppbyggingu nokkurs konar gagnabanka um málefni tengd framvindu raunfærnimats í Evrópu. Verkefnið hlaut styrk frá Leonardo da Vinci-starfsmenntaáætlun Evrópusambandsins árið 2007 og hófst vinnan af fullum krafti í byrjun ársins 2008. Samstarfsaðilar koma frá nær öllum aðildarlöndum ESB ásamt EFTA-löndunum Íslandi og Noregi. Einnig á Sviss áheyrnarfulltrúa í hópnum.

Megináhersla OBSERVAL liggur á gagnýt málefni tengd framvindu raunfærnimats. Í hverju landi fyrir sig verður safnað saman upplýsingum um hvernig til hefur tekist með raunfærnimat og hverju matið hefur skilað. Meðal þess efnis sem safna á saman eru lög, reglugerðir, eyðublöð, kynningar, blaðagreinar, tölfræði og reynslusögur þeirra sem gengið hafa í gegnum matsferlið.

OBSERVAL er stýrt af EUCEN – European University Continuing Education Network. EUCEN er að grunni til belgísk stofnun sem hefur það að markmiði að efla símenntun innan háskólasamfélagsins og auka áhrif háskólasamfélagsins í þróun símenntunar í Evrópu. Félagar í EUCEN eru 212 talsins frá 42 löndum og aðalstöðvarnar eru í Barcelona. OBSERVAL-verkefninu lýkur í desember 2010.

Þróun náms- og starfsráðgjafar

Náms- og starfsráðgjöf fyrir fólk í atvinnulífinu er nú starfrækt hjá öllum símenntunarmiðstöðvunum, Mími-símenntun, lðunni – fræðslusetri og Fræðsluskrifstofu rafiðnaðarins í gegnum samninga við FA. FA hefur leiðbeint ráðgjöfum á þessum nýja vettvangi með því að miðla þeirri aðferðafræði sem þróuð hafði verið til að ná til markhóps FA. Það er hlutverk FA að halda utan um samstarfsnet þessara ráðgjafa og veita þeim handleiðslu og ráðgjöf eftir megni. Á liðnu ári voru fundarmenn samtals 81 á fimm samráðsfundum og var fjöldi nemendastunda 709. Mikil áhersla hefur verið lögð á að þróa gæðaviðmið í starfinu að undanförmu.

Þróun aðferða í fullorðinsfræðslu og starfsmenntun

Almennt má segja að starfið á árinu 2007–2008 hafi skilað sér í að áfram hafi verið fylgst með nýjungum og unnið að

Undirritun samnings við Stúdíu um vinnu við nemendabókhalð.

þróun námstækni- og kennsluáðferða sem hæfa markhópi FA.

Liður í því að auka gæði fullorðinsfræðslu og starfsmenntunar er tilboð FA til samstarfsaðila sinna um námskeið í kennslufræði fullorðinna. Á síðastliðnu ári voru haldin átta leiðbeinendanámskeið samtals: Fjórar Stíklur með 52 þátttakendum í um 600 nemendastundir. Einnig voru haldin voru tvö dagslög námskeið fyrir kennara með námsskránni Skref til sjálfshjálpar sem ætlað er að auka lestrarfærni og sjálfs-traust en töluverður fjöldi í markhópi FA þurfa slíka þjálfun. Rannveig Lund og Eiríkur Ellertsson lestrarsérfræðingar önnuðust kennslu þeirra. Þátttakendur voru 21 í 189 nemendastundir. Loks var skipulagt námskeið fyrir leiðbeinendur í öryggisvarðanami með nýrri námsskrá sem er að koma út. Þátttakendur voru 8 í 104 nemendastundir. Nemendastundir voru alls 893.

Gagnasafn

Á síðastliðnu ári hefur áfram verið unnið að því að bæta gagnasafn FA (sjá www.frae.is undir liðnum bókasafn) með ritum, myndefni, forritum og ýmsu kennslufni og kennslutækjum (u.þ.b. 400 munir frá upphafi). Gagnasafnið miðar að því að efla starfsþróun starfsmanna FA og auðvelda þeim að kynna sér nýjungar á sviði fullorðinsfræðslu en jafnframt nýtist það samstarfsaðilum FA og öðrum sem eftir því leita. Innkaup í gagnasafnið voru rit um kennslufræði, handbækur

fyrir starfsmenn FA, Vital-lestrarforritið ásamt talgervlinum Snorra og skönnunarforritinu Iris sem þjónar því hlutverki að vera lesþjónn sem les upphátt tölvutækan texta og gjörbreytir þar með aðstöðu lesblindra og sjóndapurra til náms. Keyptar voru ýmsar handbækur og mynddiskar til námsefnisgerðar með áherslu á verslun og þjónustu og sýnishorn af námsefni fyrir íslenskukennslu og kennslu tungumála fyrir útlendinga ásamt ársáskrift að kennsluvefnum www.bokochwebb.se.

Námsefni í íslensku fyrir erlenda starfsmenn

Aðalverkefni haustsins 2007 var að gerður var sérstakur samningur við menntamálaráðuneytið um að FA tæki að sér að gera íslenskunámsskrá fyrir útlendinga á vinnumarkaði sem miðaðist við 225 kennslustundir og var því verkefni lokið á árinu. Einnig voru lögð drög að námsefnispakka sem hentar með námsskránni og drög að kennslufræðinámskeiðum til að þjálfa kennara í notkun námsefnisins.

Til að vinna að námsskrárgerðinni var talið nauðsynlegt að mynda hóp og fá til þess sérfræðinga á ýmsum sviðum, s.s. í evrópsku tungumálamöppunni. Samúel Lefever, lektor við KHÍ, tók að sér að leiða námsskrárgerðina. Svava Þorkelsdóttir, námsskrárfræðingur og deildarstjóri deildar heilsu-, öryggis- og vinnuumhverfis á Skrifstofu starfsmannamála Landspítalans, leysti af Þórleifi Drífu Jónsdóttur, kennslufræðing og deildarstjóra deildar starfsþróunar og fræðslu hjá Skrifstofu starfsmannamála á Landspítalanum, frá því í ágúst 2007 Þórleif Drífa Jónsdóttir bættist svo aftur í hópinn í nóvember. Einnig var lögð áhersla á að fá með í hópinn Ingu Karlsdóttur, kennslufræðing og íslenskukennara, sem ásamt Samúel o.fl. unnu námsskrána fyrir dómsmálaráðuneytið árið 2004.

Námsskrárhópurinn vann síðan samhlíða hóp sem settur var á laggirnar vegna námsefnisgerðar í íslensku fyrir erlenda starfsmenn en samræming var tryggð með sameiginlegum fundum þeirra með reglulegu millibili. Talið var mikilvægt að starfshópurinn um námsefnisgerð/tillögur yrði bakhópur við námsskrárgerðina og námsskrárhópurinn legði til hugmyndir og tillögur vegna námsefnisgerðar. Sameiginlegir fundir voru notaðir til að skiptast á skoðunum og hugmyndum sem tryggðu samhæfingu námsskrár og námsefnis.

Lokaniðurstöður birtast svo í þeim gögnum sem skilað var inn til ráðuneytisins um miðjan desember 2007. Þau voru:

- Tillaga að námsskrá – með kennslufræðilegum inn-gangi.
- Greinargerð námsefnishóps með tillögum að grunn-námsefni fyrir námsskrá ásamt fylgiskjöllum.
- Sýnishorn að námsefni sem hentar að nota með náms-skrá en eftir er að laga betur að námsskrá og ganga frá samningi við réttthafa um notkun.
- Ítarleg mælistika sem bæði nýtist sem gæðaviðmið fyrir námsefni og einnig sem leiðbeiningar fyrir námsefnis-höfunda.
- Námsefnisstoðkerfi sem styður við mælistikuna og virkar sem námsefnisrammi fyrir þá sem halda náms-keið og er að hluta til innlegg í kennslufræðinámskeið með námsskránni.
- Drög að skipulagi fyrir kennslufræðinámskeið til að nota um leið og námsskráin og námsefnið fer í almenna notkun.
- Drög að gagnagrunni með upplýsingum um það náms-efni sem fáanlegt er og hægt er að nota með náms-skránni.
- Greinargerð um starfsemina með tillögum um tilhögun íslenskunáms fyrir útlendinga á vinnumarkaði.

Söfnun og miðlun upplýsinga

Ársrit Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins er gefið út einu sinni á ári í tengslum við ársfund félagsins. Gátt er liður í kynningu á málefnum þeim sem Fræðslumiðstöð atvinnulífsins hefur verið falið að vinna að. Gátt 2007 fjallar um fullorðinsfræðslu með áherslu á aðferðir við mat í ýmsu samhengi en einnig eru greinar um önnur viðfangsefni FA. Gátt er vandað rit, 86 síður að lengd. Ritið var sent mjög víða, m.a. til framhalds-skóla, símenntunarmiðstöðva og bókasafna. Það er notað til kennslu í fjórum háskólum HÍ, HA, LHÍ og KHÍ. Ársritið er einnig á vef Fræðslumiðstöðvarinnar, www.frae.is.

Í ársritinu 2008 verður sjónum beint að gæðum náms frá mismunandi sjónarhólum.

Ársfundur Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins var haldinn 28. nóvember 2007 á Grand hóteli. Fundinn sátu 59 manns. Fundurinn bar nafnið Höfum við gengið til góðs? Guðrún Eyjólfsdóttir, formaður FA, setti fundinn. Hróbjartur Árna-son, lektor í fullorðinsfræðslu við KHÍ, hélt erindi um áhrif

FA á þróun fullorðinsfræðslu á Íslandi. Einnig töluðu Sigrún Jóhannesdóttir um mælistikur og Þórhalla Þórhallsdóttir um verslunarfagnamið á Akureyri. Auk þeirra töluðu tveir þátttakendur í úrræðum á vegum samstarfsaðila FA. Loks voru heiðraðar tvær fyrirmyndir í námi fullorðinna, þær Kornína Óskarsdóttir og Elín Þór Björnsdóttir og fengu þær fartölvur að gjöf. Fundarstjóri var Gylfi Arnbjörnsson, framkvæmdastjóri ASÍ.

Lokaráðstefna verkefnisins Gildi starfa (VOW) var haldin á Grand hóteli 28. september 2007. 60 manns sóttu ráðstefnuna. Hún fjallaði um raunfærni í atvinnulífinu. Verkefninu lauk um áramótin.

Loks var haldin stór ráðstefna í samvinnu við NVL um Færni til framtíðar á norrænum vinnumarkaði og þar var kynnt skýrsla norræna Þankabankans. Ráðstefnan var haldin 25. október 2007 á Grand hóteli og sóttu hana 48 manns. Það var einnig lokaráðstefna þessa verkefnis.

Kynningarefni

Haldið var áfram að framleiða kynningarefni fyrir vottaðar námsleiðir á árinu. Gefnir voru út fimm bæklingar: Færni í ferðaþjónustu I, Skref til sjálfshjálpar og Grunn nám fyrir skólaliða. Einnig var kynningarbæklingur um Landnemaskólan gefinn út á pólsku og ensku. Þetta er liður í því markmiði FA að veita samstarfsaðilum sínum þjónustu og auðvelda þeim að ná til markhópsins.

Gefinn var út bæklingur um mat á raunfærni í atvinnulífinu í tengslum við evrópska samstarfsverkefnið Gildi starfa: Mat á raunfærni í atvinnulífinu. Þar er helstu atriðum í slíku ferli gerð skil svo og þróun færni viðmiða og hlutverkum þátttakenda í ferlinu. Nálgastrá má bæklinginn á sex tungumálum á heimasíðu verkefnisins www.valueofwork.org.

Á vef FA, fae.is, má finna allt það efni sem gefið hefur verið út af FA. Þar eru bæði námskrár, Gáttin og bæklingar. Einnig krækjur í bókakost FA, upplýsingar um erlend samstarfsverkefni, um tæki fjarfundabúnaðar og framkomu í fjarfundabúnaði, einnig krækjur í erlendar vefsíður og annað efni. Gæðaviðmið samstarfsaðilanna eru einnig á vefnum. Einnig eru fréttir af viðburðum og efni sem tengist fundum á vegum FA og samstarfsaðila. Loks eru þar þeir samningar og samþykktir sem starfsemin byggist á.

3. ÖNNUR VERKEFNI FA

Norrænt tengslanet um nám fullorðinna

NVL er starfrækt á vegum Norrænu ráðherranefndarinnar. NVL (norrænt tengslanet um nám fullorðinna) er vistað hjá FA, samkvæmt samningi til tveggja ára til ársloka 2008. Meðal þeirra verkefna, sem tengiliður Íslands hefur lagt áherslu á, er vinna norræns hóps, Þankabanka, um færni til framtíðar á norrænum vinnumarkaði. Skýrsla um starfið kom út á haustmánuðum 2007 og kynningarfundir voru haldnir alls staðar á Norðurlöndunum og á Álandseyjum.

Á árinu hefur DISTANS-hópurinn, sem er annað verkefni í umsjón Íslands, haldið röð námsstefna um tæknistutt nám. Fyrsta námsstefnan var haldin í lok árs 2007 í Norður-Svíþjóð, sú næsta snemma árs 2008 í Noregi. Þriðja námsstefnan var haldin í Kaupmannahöfn í maí sl. og sú fjórða í Finnlandi í september sl. Síðasta námsstefnan verður haldin á Íslandi í byrjun desember 2008.

Anna Vilborg Einarsdóttir var tengiliður Íslands í netinu á sl. ári.

Fagráð verslunar og þjónustu

Í samningi milli Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins og Starfsmenntasjóða verslunar- og skrifstofufólks og Fagráðs verslunar- og þjónustugreina (FVP) er Fræðslumiðstöð atvinnulífsins falið að framkvæma tiltekin viðfangsefni á sviði fræðslumála. Að FVP standa Landssamband íslenskra verslunarmanna (LIV), VR og Samtök atvinnulífsins (SA).

Þriðja starfsári Fagráðsins er nú að ljúka. Eftirfarandi markmið hafa verið í starfinu:

- hafa eftirlit með að starfstengt nám fyrir verslunar- og þjónustugreinar fari fram samkvæmt þörfum og óskum fyrirtækjanna og nemendanna
- vakta nýjar menntaþarfir innan greinanna og koma þeim í framkvæmd
- skapa tengingu við menntamálaráðuneytið og halda uppi hagsmunum og áframhaldandi þróun starfsnáms fyrir verslunar- og þjónustugreinar
- kynna starfsemi Starfsmenntasjóðs verslunar- og skrifstofufólks

- koma af stað námskeiðum eftir þörfum og óskum
- stuðla að og styðja við námsskrágerð

Unnið hefur verið að framgangi þessara verkefna á sama hátt og áður en Fagráðið hefur fengið til sín nokkur ný verkefni.

Í byrjun árs 2007 var gerður samningur milli FVP og Starfsgreinaráðs skrifstofu- og verslunargreina (SSV) um að FVP taki að sér að sinna reglulegri starfsemi SSV. Hafa þau verkefni að mestu lotið að nýrri aðalnámskrá framhaldsskóla. Í lok ágúst staðfesti menntamálaráðuneytið nýja tveggja ára námskrá „Starfsnám þjónustu í skrifstofu- og verslunargreinum“ sem skiptist annars vegar í grunnnám og síðan velja nemendur sér ýmist skrifstofubraut eða verslunarbraut. Auk þess hefur verið unnið að kynningu á náminu meðal fyrirtækja og útfærslu á ferilmöppu starfsnámsins.

ReTAil (Retail Management for Adults in Lifelong Learning) er verkefni á vegum menntaáætlunar Evrópusambandsins. Verslunarskóli Íslands leiðir verkefnið en FVP er þátttakandi fyrir milligöngu FA. Auk Íslendinga taka Finnar, Skotar og Pólverjar þátt í verkefninu. Markmið verkefnisins er gerð rafræns námsefnis til kennslu í verslunarstjórnun. Er hér um yfirfærsluverkefni að ræða sem byggist á að nýta fyrirliggjandi hugmynda- og aðferðafræði til gerðar námsefnis sem nýtist öllum þátttökulöndunum.

UM HÖFUNDINN

Ingibjörg Elsa Guðmundsdóttir er framkvæmdastjóri Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins. Hún hefur B.A.-próf í sálfræði, kennsluréttindi frá HÍ, M.Ed.-próf í kennslufræðum frá Harvard-háskóla í Bandaríkjunum og framhaldsmenntun í fullorðinsfræðslu frá Háskólanum í Linköping í Svíþjóð. Ingibjörg hefur unnið við fullorðinsfræðslu frá 1985 við stjórnun, kennslu og skipulagningu, m.a. hjá Menningar- og fræðslusambandi alþýðu og Tómskundaskólanum. Hún hefur einnig tekið þátt bæði í evrópskum og norrænum samstarfsverkefnum á sviði fullorðinsfræðslu og starfsmenntunar.

ABSTRACT

Last year the focal point of the *Education and Training Service Centre (FA)* was the external assessment of the Ministry of Education into the activities of the centre. This assessment was based on a self-evaluation report written during the months previous to the assessment. Subsequently a plan of implementation and a staff manual was worked out based on the findings. On the whole the assessment was positive.

The organizations collaborating with FA have been expanding their activities. This is the third year contributions have been made for validated study programmes and counselling at the lifelong learning centres, and the second year the centres for vocational education receive contribution for guidance and counselling and accreditation of prior learning.

This year result criteria in guidance and counselling were revised and updated so now they more clearly reflect the actual processes and are easier to use for the centres and their staff. A database on learning achievement that the lifelong learning centres use to keep track of the students and their progress has been developed. It will be possible to send information electronically to the Ministry of Education where a database will comprise all study programmes. This work will continue for the next few months, and at the same time the system will be expanded to include both accreditation of prior learning and guidance and counselling.

At the beginning of this year FA finished projects on Icelandic for foreign employees. These consisted of a syllabus made according to a special agreement with the Ministry of Education, proposals for a curriculum, a support system, and an assessment method for study material. This autumn the ministry signed another agreement with FA on new and related projects, for example an additional syllabus, writing of study material, creating a web site for study material, and courses for teachers.

A supplementary agreement has been signed for an extra 100 million budget that will be added to the annual appropriation for the FA and the lifelong learning centres. This budget will be used for validated study programmes, accreditation of prior learning creating a web site and curriculum, quality issues, and support services.